

Æstetik og kultur

Institut for Æstetik og Kommunikation

Case om **Kunsten i bevægelse**

Af

Silje Marie

Anne Sophie Damgård Birknes

Rasmus Ott

Kontakt

Silje.maries@hotmail.com

asyding@hotmail.com

Ottrasmus@gmail.com

Case om “Kunsten i bevægelse”

I forbindelse med at Århus skal være europæisk kulturby i 2017, er der allerede nu, gang i en masse forskellige projekter som relaterer sig til dette.

Vi har valgt at tage udgangspunkt i et af disse, kaldet “Kunsten i bevægelse”, og fokusere på hvorledes dette projekt relaterer sig til målsætningerne i “Rethink2017” samt ECOC, med fokus på det internationale aspekt.

I den forbindelse har vi været ude og lave et interview med hhv. Birgit Vinge som er projektleder og Steen Rasmussen som er billedkunstnerisk leder, for projektet. Interviewet samt artikler der relaterer sig til “Rethink2017”, vil i denne opgave anvendes som empirisk udgangspunkt for besvarelsen af ovenstående problemformulering.

Faktuel præsentation af case

Projektet “Kunsten i bevægelse” er startet af foreningen “Kulturremisen” i Brande, og går under sloganet “Kunsten i bevægelse - det internationale i det lokale og det lokale i det internationale”¹. Det er et internationalt billedkunstprojekt med udgangspunkt i sociale interaktioner som skabes gennem kunst, og indgår i kulturaftalen mellem Kulturministeriet og Kulturregion Midt- og Vestjylland. Det kører over en periode på tre år (fra 2012-2014), og involverer 18 landsbyer/byområder². I 2013 vil de involverede byer være Thyholm, Vandborg, Staby, Sinding-Ørre, Hampen og Hoven.

Formålet med projektet beskrives under 6 hovedpunkter:

- 1. Skabe nye møder mellem professionelle billedkunstnere og lokalbefolkningen.*
- 2. Bringe kvalitativ kunst ud til nye lokaliteter og utraditionelle rum i lokalområdet.*
- 3. Skabe nye rum for erfaringsdannelse og relationer for den enkelte borger i mødet med kunsten.*
- 4. Skabe internationale relationer i mødet med lokale borgere og udenlandske kunstnere.*

¹ Kunsten i bevægelse: Katalog 2012. Udgivet af Kunsten i bevægelse. Internetadresse: http://kunsten-i-bevaegelse.dk/KIB_KATALOG_LILLE.pdf - Besøgt d. 11.11.2013 (Internet PDF)

² Kunsten i bevægelse: Kortlægning 2013. Udgivet af Kunsten i bevægelse. Side 3 Internetadresse: http://kunsten-i-bevaegelse.dk/Kortl%C3%A6gning_2013.pdf - Besøgt d. 10.11.2013 (Internet PDF)

5. *Netværk, platform for nye netværk og samarbejder kunstnerne imellem og mellem byerne i kommunerne/kulturregionen.*

6. *Talentudvikling i samarbejde med lederen af DTA Kunst og Design*³.

De seks landsbyer vil hver få besøg af fire professionelle billedkunstnere, som udvælges af en kunstnerisk jury. I alt deltager otte billedkunstnere som deles ind i to hold af fire personer. Hvert hold besøger tre landsbyer. De vil i en periode på 5 dage, bo i byen, hvor det er op til de lokale at sørge for husly og forplejning.

Inden kunstnerne rykker ud til landsbyerne, vil der foregå briefings med de lokale, og der vil samtidig oprettes en blog til hver by, for at stimulere netværksdannelsen⁴.

Billedkunstnerne udvælges af den kunstneriske jury, på baggrund af to grundvilkår: projektet skal have høj faglig kvalitet og halvdelen af de deltagende kunstnere, skal være udenlandske. Sammen med de billedkunstneriske ledere fra kulturremisen, Steen Rasmussen og Felix Pedersen, vil de udvalgte kunstnere gå i dialog med de lokale og skabe nye rum for erfaringsdannelse og relationer⁵. Kunstværkerne er dermed ikke færdigtænkt inden de når landsbyerne, og det er derfor også meget forskelligt hvorledes det endelige resultat tager sig ud. Måske kommer der et reelt fysisk kunstværk ud af processen, eller måske bliver selve processen det egentlige kunstværk, som kan fungere som en øjenåbner i forhold til at se de omgivelser man er en del af, på nye måder.

For eksempel blev der i byen Kibæk (i 2012), lavet en lysskulptur som blev ophængt i byens sportshal. Den blev udfærdiget af kunstneren Yoshihisa Sano fra Japan, som fremstillede skulpturen af 500 plastflasker, som byens borgere leverede og var med til at klippe i de rigtige former, efter hans anvisning.

I samme by blev der også oprettet et byarkiv som i dag står på byens bibliotek. Dette arkiv indeholder borgernes dagligdagsting, som de har puttet i syltetøjsglas der er uigennemsigtige. Glassene skal først åbnes i år 2050, hvormed de fremtidige borgere kan få et billede af Kibæk som by i år 2012. Kunstværket er udtænkt af de hollandske kunstnere Bertine Bosch og Bert Meinen, sammen med byens borgere⁶.

³ Kunsten i bevægelse: Kortlægning 2013. Udgivet af Kunsten i bevægelse. Side 3. Internetadresse: http://kunsten-i-bevaegelse.dk/Kortl%C3%A6gning_2013.pdf - Besøgt d. 10.11.2013 (Internet PDF)

⁴ Louise Ejgod: Oversigt over Rethink 2017 projekter, side 18, udleveret 20.9.2013

⁵ Kunsten i bevægelse: Katalog 2012. Udgivet af Kunsten i bevægelse. Side 3-4 Internetadresse: http://kunsten-i-bevaegelse.dk/KIB_KATALOG_LILLE.pdf - Besøgt d. 11.11.2013 (Internet PDF)

⁶ Kibæk blog: Kunsten sluttede med optog. Udgivet af Blogger.com. Internetadresse: <http://kibaeks.blogspot.dk/2012/09/kunsten-sluttede-med-optog.html> - Besøgt d. 10.11.2013 (Internet)

I forbindelse med Rethink 2017 er "Kunsten i bevægelse" et strategisk projekt, som hører under den overordnede platform "Rethink the city" under fokusområdet "gentænk udkanten"⁷. Som led i dette er de blevet støttet med 48.750 kr⁸.

Projektet favner bredt i forhold til de centrale koncepter som forelægges i ECOOC. Der er både fokus på deltagerkultur, at udvikle nye sociale rum og skabe langsigtede perspektiver⁹.

Samtidig spiller projektet på en lokal, men i særdeleshed også på en regional og international platform.

I de følgende afsnit, vil projektets relation til både ECOOC og "Rethink2017" uddybes nærmere.

Hvordan relaterer projektet sig til Palonens fremstilling af ECoC?

Emilie Palonen fremsætter i sin tekst "Multi-level Cultural Policy and Politics of European Capitals of Culture" fire interessenniveauer for den europæiske kulturhovedstad; det lokale, det regionale, det nationale og det europæiske/internationale niveau¹⁰. Det interessante i forbindelse med den europæiske kulturhovedstad er at undersøge, hvordan de forskellige projekter repræsenteres på de forskellige niveauer, fordi den europæiske kulturhovedstad netop har karakter af at have flere niveauer at arbejde på¹¹. "Kunsten i bevægelse" er et projekt, der blev startet før det blev vedtaget, at Aarhus skulle være kulturhovedstad 2017. Alligevel er projektet blevet medtaget som en del af "Rethink 2017", fordi det for det første gentænker landsbyen og dermed indskrives i konceptet "Rethink 2017" og for det andet fordi "Kunsten i bevægelse" bevæger sig på flere af disse interessenniveauer. Projektet handler om den lokale landsby og hvordan et samarbejde med en international kunstner kan etableres. Udviklingen på det lokale niveau får også en stor betydning for etablering af kontakt de 18 landsbyer imellem, hvilket Birgit Vinge, der er projektleder, gør opmærksom på i vores interview.

"De landsbyer, vi havde i '12, de følger med. De bliver ved. De bliver sådan et eller andet netværk, en eller anden stor familie, alle de der 18 landsbyer"

⁷ Aarhus 2017: Ansøgning. Udgivet af Fonden Århus. Side 62. Internetadresse: <http://www.swiflet.com/aarhus/bid/bid/1/> - Besøgt d. 10.11.2013 (Internet)

⁸ Louise Ejgod: Oversigt over Rethink 2017 projekter, side 18, udleveret 20.9.2013

⁹ Palonen, Emilie: *Multi-level Cultural Policy and Politics of European Capitals of Culture*, s. 87

¹⁰ Palonen, Emilie: *Multi-level Cultural Policy and Politics of European Capitals of Culture*, s. 89

¹¹ Ibid., s. 89

Det lokale arbejde med de internationale kunstnere skaber altså også nogle relationer landsbyerne imellem, fordi de 18 får en fælles reference, og alle oplever arbejdsprocessen med kunstnerne. Rent nationalt får dette måske ikke en hurtig og/eller målbar effekt, men man kan måske tale om, at regionen Vestjylland bliver et nationalt forbillede for styrkelsen af landsbyernes relationer. Derudover er projektet også fortæller for det europæiske og internationale samarbejde, da halvdelen af de kunstnere, der inviteres til de lokale miljøer, netop er europæiske eller internationale. Dette giver nogle spændende samarbejdsprojekter, da alle parter bidrager med nye perspektiver. Projektleder Birgit Vinge uddyber:

"Altså, det internationale og samarbejdet omkring det, er ikke" bare" at man inviterer kunstnerne herop. Det handler altså også om, at vi er kontakt med de steder, de kom fra. Og nu kan jeg sige, at Tabathi, den indiske billedkunstner, og det er jo lidt morsomt, hun bor i Calcutta. Og hun laver nu så en forbindelse med den der skole ude i Stæreby, hvor der bor 500 mennesker og så kan i forestille jer det? Og det er så morsomt! Og Misa, hun kommer fra Kobe, hvor der bor 10 millioner og hun har været ude i Hoven, hvor der bor 500. Det er grænseoverskridende for begge parter."

Netop det at der kan være så stor forskel mellem det lokale nærmiljø og den internationale storby, skaber nogle spændende og grænseoverskridende projekter for begge parter. Det internationale samarbejde fører altså både nogle universalistiske og nogle partikulære strømninger med sig, for både forskelle og ligheder mellem lokalmiljøet og den internationale kunstners baggrund understreges. Det samme gør sig gældende for samarbejdet mellem lokalsamfundene og de europæiske kunstnere; der er både tale om en europæisering, der samler os som verdensdel og en understregning af diversiteten i de forskellige lande. Udover at bevæge sig på Palonens interesseniveauer, har projektet altså også karakter af at rumme nogle af de nøgleord, som Palonen opstiller, nemlig universalisme, partikularisme og europæisering¹². Projektet indskrives fint i traditionen for den europæiske kulturhovedstad, ved at bevæge sig rundt på de fire interesseniveauer. På den måde er en del af den eksplicite kulturpolitik for ECoC dækket ind; de formulerede effekter, som f.eks. universalisme og partikularisme, ses i projektet. Spørgsmålet er nu om man også kan tale om en implicit effekt af projektet; noget, der har betydning for "the whole way of life". I de lokalområder, hvor "Kunsten i bevægelse" har haft deres projekter kørende, kan man tale om en uddannende effekt; de lokale får præsenteret en tilgang til kunsten, som de ikke har oplevet før. Som Steen Rasmussen, der er billedkunstnerisk leder på projektet, fortæller:

¹² Ibid., s. 87

"I virkeligheden kan man formidle kompliceret og konceptuel kunst til dem[landsbyboerne], så de forstår det og de har en stor oplevelse ud af det, uden at der er talt ned til dem på noget tidspunkt."

Disse projekter har muligvis præsenteret en tilgang til kunsten for landsbyboerne, som fremover vil gøre, at de vil føle sig mere sikre i forståelsen af den konceptuelle og komplicerede kunst, hvormed interessen for kunsten måske også bliver større. Samtidig har projektet vist, at det er muligt at få kommunikeret kunsten på en måde, så det også interesserer den menige borger. For en del af de mennesker, der har medvirket i projektet, har det altså haft den indflydelse, at deres tilgang til og oplevelse af kunsten er ændret og deres åbenhed overfor den svært tilgængelige kunst er blevet større. Forhåbentlig kan denne erfaring viderekommunikeres, så man vil kunne få nytte af den i flere lokalsamfund, regioner og måske også på et nationalt plan.

Hvordan Lever 'kunsten i bevægelse' op til hele 'Rethink-projektet'?

Rethink ansøgningen indeholder et væld af strategier og målsætninger for hele projektet. De mest centrale lyder således:

1. *Styrke den langsigtede udvikling og betydning af kunst og kultur i Aarhus og regionen og bidrage til at styrke den europæiske kulturs mangfoldighed.*
2. *Øge bevidstheden om, synligheden og tiltrækningskraften af Aarhus og regionen nationalt og internationalt og bidrage med en højere grad af kulturel samarbejde og dialog med Europa*
3. *Menneskelig og økonomisk vækst.*
4. *Aktivt medborgerskab og socialt engagement.*
5. *Udvikle mangfoldige bymiljøer.*
6. *Interdisciplinært samarbejde om en bæredygtig fremtid¹³*

Så på hvilke områder lever 'kunsten i bevægelse' op til disse, eller nogle af disse, krav?

'Kunsten i bevægelse' styrker den langsigtede udvikling af kunst og kultur i landsbyerne på den måde at det er et projekt der ikke blot er et 'event' der starter og slutter, men at det faktisk er et projekt der bestræber sig på at give landsbyerne en langsigtet grobund for kulturel udfoldelse.

¹³ Louise Ejgod: Powerpoint. 20.9.2013

*"Vi trækker ikke kulturen ned over hovedet på folk og efterlader byen som en ruin. Det er derimod vores hensigt at efterlade en 'scene' hvor der er mulighed for at kulturen og kunsten kan udfolde sig"*¹⁴

Når kunstnerne i samarbejde med borgerne har skabt et 'værk' til byen betyder det altså ikke at projektet er 'afsluttet'. Birgit Vinge som er administrativ leder af projektet ser det derimod som en slags 'opfordring' til borgerne om at få afmystificeret kunsten og få skabt plads til at kulturen kan udfolde sig¹⁵. Og når kulturen udfolder sig på det lokale bliver *synligheden* af de mindre byer også større for udefrakommende. Forhåbentligvis vil denne synlighed øge den generelle færden i byen. For når der 'sker noget' i landsbyerne forekommer landsbyerne også mere attraktive for potentielle besøgende. Og flere projekter samt flere besøgende er lig *økonomisk og menneskelig vækst*.

Kunsten i bevægelse er derudover et inkluderende projekt der fordrer et *aktivt medborgerskab og socialt arrangement*. Projektet 'afhænger' nemlig i høj grad af borgernes deltagelse og dette fører positive virkninger med sig. Steen Rasmussen og Birgit Vinge oplever at nogle af de borgere der aldrig tidligere har opsøgt kunst bliver aktive deltagere i kulturen¹⁶. 'Kunsten i bevægelse' arbejder altså også med en form for 'audience development' hvor kulturens publikum udvides.

'Rethinking' bliver brugt på flere forskellige måder i 'kunsten i bevægelse'. Man gentænker både landsbyen samtidig med at man gentænker formidlingen af kulturen for et publikum der måske ikke normalt benytter sig af kulturtilbud. Som sagt trækker projektet ikke kulturen ned over hovedet på borgerne, men inkluderer dem i så høj grad at de næsten selv er med til at skabe værket og forudsætningerne for det. Steen Rasmussen og Birgit Vinge oplever også at borgerne gentænker deres egne institutioner (*Rethinking the city*) og bruger de offentlige rum på en ny og anderledes måde. På den måde kan man argumentere for at projektet også fordrer *mangfoldige bymiljøer* på det lokale plan.

Det *interdisciplinære samarbejde om en bæredygtig fremtid* kan findes i den måde borgerne lærer at arbejde sammen på. Borgerne skal arbejde sammen og det er borgerne selv der skal sørge for at kunstnerens projekt kan 'lade sig gøre' (Materialer, lokaler, organisering etc.) – på den måde bliver borgerne bevidste om hvor meget de egentlig er i stand til når de arbejder

¹⁴ Gruppe 4: Interview. Birgit Vinge og Steen Rasmussen, Rasmus Ott og Silje Marie Schjødt, Brande, 5.11.2013.

¹⁵ Ibid. interview

¹⁶ Ibid. interview

sammen på tværs af deres fagligheder og udvikler dermed både *knowledge*, *network* og *know how*¹⁷.

Konklusion

Projektet "Kunsten i bevægelse" bevæger sig på det lokale, det regionale og det internationale af Palonens interesseniveauer. Man vil også indirekte kunne tale om, at projektet måske vil få en effekt nationalt. Derudover arbejder projektet med både universalistiske og partikularistiske effekter, der igen er med til at diskutere europæiseringen, som ECoC er medskaber af. Dette projekt får også nogle implicite effekter, da det faktisk kommer til at fungere uddannende for såvel de lokale som kunstnerne. Overordnet ligger 'kunsten i bevægelses' intentioner sig også godt op ad Rethink-ansøgningens centrale målsætninger og strategier, hvor mange af disse intentioner også har vist sig at bære frugt i de forskellige byer. Projektet er dynamisk og ændrer sig i forhold til byen og på den måde bliver resultaterne også altid forskellige, men overordnet oplever Steen Rasmussen og Birgit Vinge at landsbyerne får ekstremt meget ud af projektet – både i selve projekt-processen, men også efterfølgende.

¹⁷ Louise Ejgod: Powerpoint. 20.9.2013